

фермат, темпових відхилень, агогічних нюансувань), що вимагає від початківця чуттєвого сприймання та і вмінь. Усі деталі оговорюються, шліфуються і опрацьовуються. Викладач велике значення приділяє естетичному вихованню співака на сцені, вказуючи на головні критерії та важливі елементи артистичної поведінки. Методика професора Н. П. Куделі свідчить про високі педагогічні результати і являється однією з найкращих у системі вокальної педагогіки.

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ОН-ЛАЙН НАВЧАННЯ

Тоцька Л. О.,

кандидат педагогічних наук,

професор кафедри теорії та методики постановки голосу

факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

НПУ імені М. П. Драгоманова.

Однією з тенденцій розвитку сучасної вищої освіти є її спрямованість на особистість людини. Така орієнтація виявляється у тому, що для модерного університету стає важливим не лише знання, уміння та навички, які повинен отримати здобувач вищої освіти, а й розкриття його особистісного професійно-творчого потенціалу, створення ситуацій вибору і успіху, що дозволяє майбутньому фахівцю знайти свій шлях навчання та розвитку. Адже, на сучасному етапі, у відповідності з проголошеними принципами гуманізації та демократизації суспільства, визнається вільна, розвинена і освічена особистість, здатна жити і творити в умовах постійно мінливого світу.

Ми вважаємо, що нинішня українська педагогічна наука і практика знаходиться на стадії переходу від моделі уніфікованої освіти до варіативної та особистісно-орієнтованої, яка, з одного боку, визначає збереження єдиного освітнього простору в країні, що забезпечує гарантований рівень підготовки, а

з іншого – передбачає навчання кожного здобувача вищої освіти відповідно до її індивідуальних особливостей, здібностей, інтересів тощо.

Відповідно урахування індивідуальних якостей розвитку особистості у процесі оволодіння знаннями, уміннями та навичками в умовах університетської освіти можливе шляхом здійснення диференційованого навчання, тобто, виходячи з єдиної державної програми, перед здобувачами освіти одного курсу ставиться загальна для всіх пізнавальна проблема, до вирішення якої вони можуть йти різними шляхами. Проблему диференціації навчання загострює інтеграція України у світову спільноту, де ця модель досить поширена і забезпечує якісну освіту молоді.

Зокрема, застосування диференційованого підходу у процесі вокальної підготовки студентів на факультетах мистецтв набуває все більшої актуальності. Так, на факультет мистецтв вступають абітурієнти, які вирізняються за такими відмінними якостями: темп реагування на музичну інформацію, вміння художнього аналізу, працездатність, рівень уваги та музичної пам'яті. Означені якості набувають особливої актуальності в умовах он-лайн навчання. Адже, кожний здобувач освіти потребує різноманітного підходу, тобто диференційованого.

Розкриття сутності диференціації навчання потребує наукового визначення поняття «диференціація». Слово «диференціація» походить від латинського *differentia*, що означає різницю, відмінність. Як зазначає І. Дичківська [1, с. 8], диференціація навчання – це врахування індивідуальних особливостей учнів у тій формі, коли учні готуються на основі деяких особливостей для окремого навчання і здебільшого навчання в цьому випадку проходить за декількома різними навчальними планами і програмами.

У сучасному розумінні це поняття вперше було введено до наукового обігу наприкінці XIX ст. англійським філософом Г. Спенсером (Herbert Spencer), після чого воно багаторазово використовувалося соціологами, психологами, маркетологами тощо. Враховуючи різні аспекти розгляду

поняття «диференціація» в статтях, словниках і енциклопедіях, можна зробити висновки, що диференціація – це:

- наявність відмінностей окремих груп цілого;
- процес розділення цілого на типологічні групи за певною ознакою.

Незважаючи на наявність великої кількості літератури, багаторічного досвіду дослідної та практичної роботи з проблеми диференціації освіти, не можна не відокремити відсутність єдності і ясності щодо тлумачення термінів «диференціація навчання», «диференційоване навчання», «диференційований підхід», «індивідуалізація навчання», «рівнева диференціація», «профільна диференціація», «фуркація» та співвіднесення їх один з одним.

Звернемо увагу на те, що у педагогічній літературі диференційований підхід часто асоціюється з диференціацією навчання. Дійсно, між цими двома поняттями існує певний взаємозв'язок. Елементи диференційованого підходу використовуються у будь-якій навчальній технології. Разом з тим він передує диференційованому навчанню, яке є цілісною системною формою навчання.

За тематикою нашої статті ми розглядаємо «диференційований підхід» як засіб удосконалення вокальної підготовки здобувачів вищої освіти в умовах он-лайн навчання.

Ми вважаємо, що диференційований підхід на вокальних заняттях визначається педагогічною інтуїцією викладача вокалу у зв'язку із реалізацією принципу індивідуалізації навчання та є конкретним показником його педагогічної майстерності.

Так, П. Сікорський виділив головні та прохідні принципи диференційованого навчання. Головні взаємодіючі принципи: принцип науковості, принцип природовідповідності. Так, П. Сікорський зазначає, що «принцип науковості передбачає суб'єктне адаптування наукових знань без втрати їх істинності, правдивості й об'єктивності, рухаючись від істинно-найпростіших форм до строго наукових. Принцип природовідповідності – це і адаптація до акселераційно-вікових, індивідуальних особливостей учнів під час закладання психолого-педагогічних умов навчання, і не менш глибоке

повсякденне вивчення педагогом своїх учнів у процесі самого навчання; це врахування на стадії проєктування навчання і в процесі його практичної реалізації загальних природних закономірностей, вікових та індивідуальних особливостей учнів [2, с.122].

До прохідних принципів навчання П. Сікорський відносить принципи, які поглиблюють розуміння науковості змісту і природовідповідності для здобувачів освіти. Він визначає дуальні принципи, які знаходяться у паралельному взаємозв'язку, а саме:

- принцип індивідуалізації та принцип диференціації;
- принцип адаптовано високого рівня складності та принцип активності;
- принцип зв'язку навчання з життям та принцип самостійності;
- принцип наочності та принцип швидкого темпу навчання, поєднаний з принципом гуманізації [2, с. 123].

Таким чином, диференційований підхід – це принципи педагогіки, у відповідності з якими у процесі навчально-виховної роботи з групою здобувачів освіти викладач паралельно взаємодіє з окремими студентами по індивідуальній моделі, враховуючі їх особистісні якості.

При застосуванні індивідуального підходу у процесі вокальної підготовки в умовах он-лайн навчання здобувачів освіти потрібно враховувати елементи, які тісно пов'язані між собою і утворюють цикл, що періодично повторюється на новому рівні, а саме:

- ✓ систематичне вивчення кожного здобувача освіти;
- ✓ постановка педагогічних завдань у роботі з кожним окремим студентом;
- ✓ вибір і застосування найбільш ефективних засобів індивідуального підходу до здобувача освіти;
- ✓ фіксація і аналіз отриманих результатів після кожного вокального заняття в умовах он-лайн навчання;
- ✓ постановка нових педагогічних завдань.

Зазначимо, що індивідуального підходу потребує кожний студент тому, що диференціація не тільки стає важливою умовою формування гармонічної

та всебічно розвиненої особистості, а й розкриває її творчий потенціал, вокальні уподобання тощо.

Нами були визначені психологічні основи диференційованого підходу у процесі вокальної підготовки в умовах он-лайн навчання:

- ✓ рівень навченості та навчаємості;
- ✓ рівень загальних внутрішніх і вокальних здібностей;
- ✓ швидкість засвоєння вокального матеріалу;
- ✓ індивідуальний стиль розумової діяльності під час вокальних занять;
- ✓ психологічні особливості здобувачів вищої освіти.

Застосування диференційованого підходу у процесі вокальної підготовки студентів умовах он-лайн навчання дозволяє реалізувати позитивний творчий потенціал, а саме:

- підбір вокальних вправ і репертуару відповідно рівню вокальної підготовки, співацьким здібностям та особистісним уподобанням студента;
- підвищення рівня мотивації вокального навчання здобувачів вищої освіти;
- можливість більш ефективно працювати зі складними студентами, які погано адаптуються до зовнішніх слухачів, які можуть знаходитися поза або у вокальному класі;
- підбір дидактичного матеріалу, який відповідає співацькому рівню розвиненості студента;
- конструювання системи завдань з мірою їх поступового ускладнення (однотипні завдання не створюють належних умов для розвитку звукового мислення студентів);
- реалізація бажання швидше та глибше просуватися у вокальному навчанні, створення ситуації успіху для кожного студента;
- вироблення уміння розподілу уваги студента на вокальних заняттях;

- добирання способу дозування часу на окремих видах роботи на вокальних заняттях (естафета вправ – вокаліз – вокальні твори), для більш міцнішого сприяння і засвоєння темпу навчального матеріалу;
- створення об'єктивних умов самостійного вибору студента, використовуючи різні засоби зворотного зв'язку;
- акцентування роботи під час вокальних занять не на ефектність, а ефективність;
- проведення перспективного аналізу діяльності власної та студентів, а саме: з якою метою планується використання того чи іншого способу диференціації, чому на даному етапі вокального заняття, як продовжити розпочату роботу на наступних вокальних заняттях.

Відмітимо негативні наслідки вокальної підготовки в умовах он-лайн навчання:

- середні і слабкі студенти залишаються без впливу більш сильних, що не надає можливості розвиватися, позбавляються можливості тягнутися за сильнішими, отримувати від них допомогу, змагатися з ними;
- у деяких знижується рівень мотивації до вокального навчання;
- недосконалість вокальної діагностики призводить до недооцінювання студентів.

З перших днів вокального навчання викладачу необхідно визначити «контингент ризику», тобто, студентів, з якими буде найбільш складно та приділяти їм особливу увагу. На нашу думку, диференційований підхід складають знання студента у широкому смислі, включаючи не тільки фізичне, а й психічне здоров'я, а також соціальне благополуччя, соціальну адаптованість здобувача освіти. У процесі вокальної підготовки необхідно знати його темперамент, інтелект, пам'ять, увагу, сприйняття, які проявляються у різному ступені та в різних сполученнях, утворюючи різні сполучення та інтегральну якість, яка визначає успішність всього педагогічного процесу. Педагоги і психологи називають це «навчаємістю», розуміючи під цим поняттям ансамбль інтелектуальних якостей людини, від

яких при рівних умовах залежить успішність вокального навчання. Ступінь «навчаємості» визначає міру напруги зусиль, яких вимагає організм. Якщо навантаження завелике, а ціна перевищує межу функціональних можливостей організму, то це призведе до порушення стану здоров'я. Тому основним показником правильності вибору структури вокального заняття є його конструкція. Вокальне заняття відображає функціональний склад організму та його динаміку.

Таким чином, використання диференційованого підходу у процесі вокальної підготовки студентів в умовах он-лайн навчання створює умови для кожного студента досягти мету своїми зусиллями, дає можливість домогтися відповідних результатів і при цьому пройти свій власний шлях у вокальному навчанні. Адже тільки продуктивна праця здатна виховати професійного й компетентного фахівця.

Література:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
2. Сікорський П. І. Теоретико-методологічні основи диференційованого навчання. Львів: Каменярь, 1998. 196 с.